Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Цана асобнага нумару 10 гр.

РОДНЫ КРАЙ

Орган Т-ва Беларускае Асьветы — выходзіць 4 разы ў месяц.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Езуіцкая вул. 6, кв. 4.

Прыймо інтэрэсантаў: у Сэкрэтар'яце ТБА—у будні ад 9—12 г. у Рэдакцыі .. ад 12—14 г.

Цана падпіскі з дастаўкай поштай: За год 2 зл. 50 гр.; за паўгоду—1 зл. 35 гр. за 3 месяцы — 75 грош.; за 1 месяц — 30 грош.

№ 5 (93) | Вільня, 22-га красавіка 1936 г. | Год 4-ты.

Два вогнішчы.

Усход і Захад — вось тыя два вогнішчы, з каторых можа ў кожную хвіліну пачацца крывавы пажар.

Струны эўрапэйскае дыплёмацыі нацягваюцца ўсё больш і больш і хто ведае, ці ў сучасны мамэнт эўрапэйскія суадносіны ня больш напружаны, чымсь савецка-японскія.

Француска-савецкі саюз фактычна выклікаў зусім слушнае выступленьне немцаў супроць Францыі, ці лепш кажучы, выступленьне ў абароне сваіх інтарэсаў на пагранічччу Францыі—ў Надрэніі.

Не зважаючы на ўвесь гвалт, які паднялі французы каля рэйнскага пытаньня, Нямеччына сваё зрабіла і ніякія лёнданскія канфэрэнцыі ня змусілі яе пакінуць занятых пазыцыяў.

У хуткім часе над гэтым пытаньнем ізноў будзе дэбатаваць Ліга Народаў, але,ёсьць ведама, бязрэзультатна, бо-ж за гэты час палажэньне Нямеччыны значна ўзмацавалася.

Італьянцы сваім пераможным паходам у Афрыцы ўсё больш і больш пагражаюць інтарэсам Англіі, каторая ў сувязі з гэтым здаецца зьбіраецца зажадаць ад Францыі актыўнага выступленьня супроць Італіі.

Калі Англія сапраўды рашыцца на такі энэргічны шаг супроць Італіі, то гэта будзе сьведчыць аб тым, што яна ўжо дагаварылася ў гэнай справе з Нямеччынай. Такое-ж паразуменьне Англіі з Нямеччынай зусім магчымае, бо Нямеччыне залежыць на тым, каб на наступнай сэсіі Лігі Народаў мець на сваім баку Англію, а апошняй таксама залежыць, каб падчас яе канфлікту з Італіяй Нямеччына была нэйтральнай.

Найгоршая пазыцыя ў гэткім прыпадку прыпадзе Францыі, каторая змушана ўрэшце будзе адкрыта стаць на бок Англіі, бо-ж з Італіяй супроць Англіі станавіцца ёй будзе вельмі і вельмі рызыкоўна.

Такім чынам у Эўропе насьпяваюць падзеі, якія бязумоўна адаб'юцца гулкім рэхам і ў Абісініі.

Ці рэха гэта не дакоціцца да далёкага Усходу — Японіі, Манголіі, Манджурыі і Кітаю на чале з галоўным яго запявалам СССР, сяньня сказаць яшчэ трудна.

Ведаем толькі, што ў сувязі з агульным міжнародным палажэньнем Турцыя ўжо зажадала ад Лігі Народаў перагляду Лёзанскага трактату, каб адтрымаць магчымасьць фортыфікацыі Дарданелаў—гэтага таемнага ключа ад Чорнага і Азоўскага мораў.

Ведама таксама, што адначасна Саветы прыгатоўваюць сабе моцную пазыцыю ў далёкай Гішпаніі.

Пажывём—пабачым!

Зямельнае пытаньне ў Саветах.

Зямельнае пытаньне было, ёсьць і будзе аднэй з найважнейшых справаў для кожнай сельска-гаспадарчай краіны. Асаблівага значэньня набрала гэтае пытаньне пасьля ўсясьветнай вайны, каторая значна зьмяніла карту Эўропы. З аднаго боку паўсталі новыя дзяржаўныя арганізмы, якія змушаны былі будаваць сваё дзяржаўнае і эканамічнае жыцьцё зусім нанова, з другога боку у некаторых краінах настолькі зьмяніўся сацыяльны лад, што пацягнуў са сабой зьмену эканамічнага жыцьця. Такім чынам справа зямельнае рэформы амаль усюды сталася заданьнем першай важнасьці.

Ня трэба, зразумела, дзівіцца, што гэнае пытаньне ў большасьці краінаў дасюль яшчэ не ўпарадкавана, бо-ж яно настолькі труднае і заблутанае, што вымагае ня толькі шмат працы і часу, але і вельмі мудрага, сумленнага ды адначасна рашучага выкананьня.

У паасобных дзяржавах зямельнае пытаньне вырашаецца рознымі шляхамі. Саветы падыйшлі да зямельнае рэформы нястолькі з эканамічнага боку, як перадусім з боку палітычнага. Кінены імі лёзунг „уся зямля народу", можна сказаць, у значнай меры, калі ня выключна, і забясьпечыў камуністам перамогу над усімі іншымі партыямі.

Ці аднак захапіўшы ўладу ў свае рукі бальшавікі зьдзейсьнілі свае абяцанкі?

У папярэднім нумары „Роднага Краю" мы паказалі, што ў шмат якіх пытаньнях бальшавікі ня толькі не ўвялі нічога новага, а наадварот, у вельмі хуткім часе вярнуліся да старых „буржуазных" формаў, прайшоўшы перад гэтым вельмі крывавы ды бязьлітасны шлях у адносінах да таго самага працоўнага народу, за правы каторага яны, як быццам, змагаліся.

Ці ўдалося адначасна ім захаваць сваю камуністычную лінію ў гэтым пытаньні?

Якраз не. Перш, як пабачым, трэба было перастаць быць камуністамі, адмовіцца ад сваіх „аслаўленых" камунаў, часткова вярнуцца да той-жа „буржуазнай" сыстэмы прыватнай уласнасьці, каб мець магчымасьць рэалізаваць бяз шкоды для народу і дзяржавы свае зямельныя пляны.

Адразу пасьля бальшавіцкай рэвалюцыі, г. зн. пасьля 25-га кастрычніка 1917 году, камуністы аддалі часткова панскую зямлю народу, але ўжо вельмі хутка ў шмат якіх мясцох прыйшлося ня толькі адбіраць яе назад ад „удзячнага" насельніцтва, але адначасна і змушаць гэтае насельніцтва бясплатна працаваць на гэтай панскай зямлі для так зв. „Савхозаў". У шмат мясцох гэныя, пакіданыя панамі маёнткі фактычна былі зусім разграблены. Пры гэным грабежы, зразумела, „найбольш нажыліся" якраз сільнейшыя, а тыя, хто працаваў на гэнай зямлі — парабкі апынуліся ў горшым палажэньні чымсь пры панох. Ня мелі яны ні хлеба, ні малака, ні каня, адным словам нічога — бо-ж усё, як панскае было разграблена.

Гэта паслужыла прычынай бальшавіком забраць панскія маёнткі пад апеку казны ды ствары́ць з іх, так званыя, савецкія гаспадаркі—савхозы.

Але створаныя савхозы ніякай карысьці дзяржаве не давалі, наадварот, казна павінна была яшчэ даплачваць да такіх гаспадарак даволі значныя сумы. Тады камуністы пачалі рабіць ў такіх маёнтках, так званыя, камуны, ўцягваючы туды перадусім парабкаў ды беззямельную вясковую беднату. Аднак і гэная спроба не ўдалася, бо ў такой камуне кожны хацеў быць калі ня панам дык прынамся камісарам. Адным словам ахвотнікаў працаваць было вельмі мала, а нават тыя, хто шчыра хацеў працаваць, пабачыўшы што працуюць на гультаёў, хутка таксама апусьцілі рукі.

Наступным этапам было ўцягваньне ў такую камуну цэлае вёскі, але гэная новая спроба была яшчэ больш няўдалая чымсь папярэдняя, бо-ж атрымаўшы загад пераходу на камуну, пачалі масова „разбазарваць", як акрэсьлілі бальшавікі, хатняе жывёлы. Кожны стараўся як найхутчэй зарэзаць усю жывёлу, якую меў: каровы, сьвіньні, авечкі, куры і г. д., бо-ж усёроўна ў камуне ўсе будуць роўныя — тыя, што нешта маюць і тыя, што нічога ня маюць. Гэткае зьявішча было амаль пагалоўнае і давяло Саветы да вялікае катастрофы. Праўда, хутка камуністы агледзеліся ды зразумелі чым гэта пагражае дзяржаве, але ўжо было позна. Выдадзены былі новыя законы, паводле якіх „разбазарваньне" каралася ледзь не расстрэлам, але самай прычыны, выклікаўшае гэткае зьявічша, камуністы аднак адмяніць не хацелі. Праз адзін год большасьць камунаў ня мела ані хлеба, ані насеньня, ані інвэнтару. Насоўвалася катастрофа, бо-ж, так званыя, хлеба-загатоўкі такімі камунамі ня былі выкананы — голад пагражаў гарадом.

Пад напорам рэальнага жыцьця бальшавіком прыйшлося ўрэшце адмовіцца ад самаго прынцыпу камунальнае ўласнасьці ды зноўжа вярнуцца, ня зусім што праўда, але ў значнай меры, да індывідуальных гаспадарак, злучаных у так званую сельска-гаспадарчую арцель.

Як бачым, зямельнае пытаньне ў Саветах прайшло вялікую эвалюцыю, але на гэтым не канец. Пасьля вялікага ліку розных няўдалых экспэрымэнтаў, бальшавікі зрабілі яшчэ адну спробу, ў якой прынцып камунальнага земляўладаньня палучаны з прынцыпам індывідуальнай уласьнасьці.

Аб гэтым раскажам у наступным нумары.

Распараджэньне Міністра Справядлівасьці

з 4. II. 1936 г. прыносіць пэўныя палёгкі адносна раскладаньньн на раты, адсрочваньня і дараваньня належных дзяржаўнаму скарбу залеглых судовых коштаў, прысуджаных у цывільным працэсе. З успомненай палёгкі могуць карыстаць асобы, якія знаходзяцца ў цяжкіх матэр'яльных варунках. Сплата належнасьці можа быць разложана на раты або адсрочана на 2 гады, а ў вынятковых выпадках, калі доўг будзе забясьпечаны на нярухомасьці—на 4 гады.

Асобам, якія адноснымі пасьведчаньнямі (напр. гміны або магістрату)сьцьвердзяць, што экзэкуцыя належнасьці з маемасьці і даходаў пазбавіла-б даўжніка і яго сям'ю найбольш скромнага ўтрыманьня, залеглыя судовыя кошты могуць быць дараваны.

Заявы аб разлажэньні на раты і адсрочкі трэба падаваць кіраўніку Суда I інстанцыі (гродзкі), які ў гэтым прадмеце дэцыдуе паводле свайго ўзнаньня і пастановы яго не падлягаюць заскаржэньню.

Адносна дараваньня, калі высокасьць належнасьці не перавышае 500 зл. — дэцыдуе Старшыня Апэляцыйнага Суда, што да вышэйшых сумаў—дэцыдуе Міністар Справядлівасьці. Просьбы аб даваньні залеглых коштаў трэба таксама складаць кіраўніку Суда I інстанцыі, які са сваей апініяй перашле заяву адносным уладам.

Належнасьць, не перавышаючая 10 зл., ня будзе разложана на раты.

Аб 3-х працэнтнай Інвэстыцыйнай пазычцы.

Пракуратура і Суды атрымалі з Міністэрства Справядлівасьці высьненьне, згодна з якім облігацыі 3-х працэнтнай Інвэстыцыйнай пазычкі могуць быць прыйманы успомненымі інстытуцыямі, як каўцыі і заклады. Дэпазытовая вартасьць облігацыі акрэсьлена на 65 зл. за 100.

Устава з 18 III. 1936 г.

уводзіць новыя зьменшаныя працэнты ад залеглых падаткаў і дзяржаўных данінаў, а таксама ад залеглых належнасьцяў за страхоўку. Працэнт гэты будзе выносіць 0,75% месячна ад залегласьці, пачынаючы ад наступнага дня, на які прыпадаў тэрмін платы падатку. Пры аблічаньні працэнтаў — кожны пачаты месяц лічыцца за цэлы. Працэнт гэты ня выключае дадатковых грашавых штрафаў, прадбачаных у ўставе, а зьвязаных з незаплатай у тэрміне належнасьці (адносныя артыкулы што да штрафаў і іх высокасьці падаюцца на „платнічых наказах").

Ад залеглых падаткаў і публічных данінаў, сплата якіх разложана на раты або адсрочана, бярэцца 0,4% месячна, а ад адсрочаных складак і аплатаў, належных інстытуцыям сацыяльнай страхоўкі,—0,5% месячна.

На італьянска-абісінскім фронце.

Паводле вестак з Асмары і Джыбуці абісінская армія ўсьцяж адступае. Італьянскія войскі занялі паўвостраў Гордар на возеры Тан. На захад ад Гондару італьянцы занялі Галабаст. Таксама захоплены італьянцамі і горад Дэссіе.

Мірнае насельніцтва ў перапалоху бяжыць у глыб краю. Баючыся налёту італьянскіх бомбавозаў, пакідаюць свае сядзібы нават жыхары гарадоў, далёка палажаных ад лініі фронту. Бягуць і жыхары Адзіс-Абэбы. Над сталіцай усьцяж лётаюць італьянскія бомбавозы, аднак бомбаў яны ня скідваюць.

Абісінскі штаб, які не запярэчвае, што абісінская армія адступае на паўночным фронце, усьцяж цьвердзіць, што італьянцам не ўдалося разьбіць ані арміі раса Сэйюма, ані арміі нэгуса.

З другога боку ходзяць чуткі, што абісінцы, нездаволеныя тактыкай нэгуса, дамагаюцца яго адстаўкі. Нядаўна, прыкладам, у Адзіс-Абэбе ўладам удалося раскрыць загавор, учасьнікі якога маніліся абвесьціць імпэратарам Абісініі сына нэгуса Асфан-Восэна. Выдатнейшыя ўчасьнікі загавору арыштаваны.

Апошнімі днямі, у выніку абрадаў „Камітэту 13-ёх", меліся пачацца беспасярэднія мірныя перагаворы між Італьяй і Абісініяй. Аднак італьянскі ўрад паставіў такія ўмомы, на якія Абісінія не магла згадзіцца. У выніку ўсяго гэтага італьянскі генэрал заявіў, што Адзіс-Абэба будзе занята італьянскімі войскамі не пазьней 23 красавіка г. г.

Францыя дамагаецца санкцыяў проціў Нямеччыны.

З Парыжу паведамляюць:

Апошняе выступленьне мін. Ідэна ў Жэнэве—з прычыны адносінаў Англіі да італьянска-абісінскай вайны і да заняцьця нямецкімі войскамі Прырэйнскую вобласьць—выклікала трывогу ў парыжскіх палітычных кругох.

Ангельскую дэкларацыю разглядаюць тут, як дыплёматычны шаг Англіі, які змусіў-бы Францыю або згадзіцца на прыймо новых санкцыяў проціў Італіі, або адмовіцца ад ангельскай помачы ў Прырэйнскай вобласьці.

Апрача таго, Англія гатова адмовіцца ад перагавораў французска-ангельскіх генэральных штабаў.

Галоўную-ж трывогу францускіх палітыкаў выклікае думка, што можа Англія ўступіла ўжо ў перагаворы з нямецкім урадам у справе далучэньня да Нямеччыны Аўстрыі.

У сувязі з гэтым Фляндэн заявіў Ідэну, — як кажуць у францускіх палітычных кругох, — што Францыя ня спыніцца перад увядзеньнем у жыцьцё фінансавых і эканамічных санкцыяў проціў Нямеччыны нават і ў тым прыпадку, калі ніводная дзяржава не падтрымае гэных санкцыяў.

Турцыя сьледам Нямеччыны.

Некалькі дзён таму назад, турэцкі ўрад пераслаў ангельскаму ўраду ноту ў справе перагляду дарданэльскага статуту, які прадбачыць здэмілітарызаваную паласу.

Турэцкі ўрад дамагаецца ў гэтай ноце адмяніць пастанову аб здэмілітарызаванай паласе з просьбай дазволіць увясьці ў яе свае войска.

Відаць, аднак, Турцыя прыйшла да пераканаьня, што выбраны ёю шлях ня хутка прывядзе да пажаданых рэзультатаў, бо, як паведамляе „Гавас" з Стамбулу, 17 г. м. увечары турэцкія войскі быццам увайшлі ўжо ў здэмілітарызаваную паласу ў Дарданелах, згодна з пастановаю, якая была вынесена на паседжаньні турэцкае рады міністраў пад старшынствам прэзыдэнта рэспублікі Кемоля Ататурка.

СССР ізноў ідзе на ўступкі.

З Хсінг-Кінга паведамляюць, што генэральны консул СССР у Манджурыі выявіў ад імя савецкага ўраду згоду на скліканьне ў Благавешчанску 30 красавіка мяшанай камісіі дзеля апрацоўкі правілаў воднай камунікацыі на раках Уссуры і Амуры, а таксама дзеля акрэсьленьня правой Сав. Саюзу і Манджу-Го.

Страшны голад у Кітаі.

З правінцыі Сычуан (Кітай) усьцяж надыходзяць весткі аб жорсткім голадзе. Кітайская газэта „Чайна Таймс" піша: „З 70 мільёнаў насельніцтва правінцыі 30 мільёнаў патрабуюць неадкладнай помачы". Чунцінская газэта „Шанужыбао" апісвае, як галадаючыя сяляне, якія выкапываючы асобы сорт гліны, каторую ядуць галадаючыя ў Кітаі, былі засыпаны адарваўшымся горным абвалам, пры чым згінула 60 чалавек.

У правінцыі, піша газэта, штодзённа паміраю ад голаду ня менш 500 чалавек. На грунце голаду сярод сялянства расьце незадаваленьне. Газэты паведамляюць, што ў гарадох Дуннань і Басянь (ў Сычуані) успыхнулі беспарадкі сярод галадаючых.

Аб новай рэвалюцыі у Гішпаніі.

Адбыўшыяся нядаўна выбары у гішпанскі парлямант далі вялікую перамогу левым партыям, у рэзультаце чаго ў Гішпаніі ізноў пачаўся рэвалюцыйны рух, скіраваны перадусім супроць групаў, якія дасюль мелі ўплыў на ўладу ад кастрычніка 1934 г., калі радыкальна-левы рух быў пераможаны і частка радыкальных дзеячоў была або пасаджана ў турмы, або была змушана ўцякаць заграніцу, у тым ліку і ў Савецкую Расею. Пасьля выбараў для ўсіх гэных левых дзеячоў была абвешчана амнэстыя, на падставе якой, сядзеўшыя ў турмах палітычныя дзеячы былі выпушчаны на волю, а ўцекачы з заграніцы вярнуліся ў свой край. Затое некаторыя дзеячы правых партыяў былі змушаны ўцячы заграніцу, баючыся помсты з боку новых уладароў.

Дасюленшняга прэзыдэнта рэспублікі Заморру новы парлямант сілком змусіў да адстаўкі, даручыўшы паўнеьне абавязкаў прэзыдэнта старшыні парлямянту Барріо, каторы ў сваю бытнасьць ваенным міністрам пазвальняў шмат афіцэраў-манархістаў і трымаецца больш радыкальных паглядаў, чымсь быўшы прэзыдэнт Заморра. Праўда, старшыня рады міністраў Азона застаўся на сваім месцы, але ці надоўга—пакуль што сказаць трудна, бо паасобныя прадстаўнікі левых партыяў адзін перад другім стараюцца кідаць як найрадыкальнейшыя лёзунгі, каб больш падабацца масам. Нават павадыр сацыялістаў Кабалеро заявіў, што рэвалюцыйны сацыялізм будзе імкнуцца да перабудовы Гішпаніі ўжо ў найбліжэйшым часе на савецкі лад. Таксама ўрад пастанавіў правесьці парцэляцыю вялікіх двароў, забіраючы зямлю бяз выкупу, пастанавіў паклікаць да жыцьця гарадзкія рады, распушчаныя папярэднімі ўрадамі, як вельмі радыкальныя, і прыняў рэзалюцыю супроць розных рэлігійных саюзаў.

Разагітаваныя гарадзкія масы ізноў пачалі падпальваць касьцёлы да манастыры, як гэта было і пры першай гішпанскай рэвалюцыі. У шмат якіх мясцовасьцях часта здараюцца бойкі між левымі і правымі арганізацыямі, што тым больш магчыма пасьля выданьня ўрадам загаду аб забароне адміністрацыі страляць у дэмонстрантаў.

Пры такім палажэньні вельмі магчыма далейшае паглыбленьне ў Гішпаніі хатняй вайны, у рэзультаце якой у Гішпаніі поўная анархія, або бязлад.

На прыкладзе Гішпаніі бачым, што нераздажная дыктатура з вельмі суровым парадкам выклікае па сабе таксама неразважную анархію. Зразумела, што як адна, так і другая зьяўляюцца першкодай у нармальным разьвіцьці жыцьця таго краю, дзе яны трапляюцца. *А.*

Навучайце сваіх дзяцей чытаць і пісаць пабеларуску!

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

— Пасьля вялікодных канікулаў, заняткі ў Віленскай Беларускай Дзяржаўнай Гімназіі пачаліся 15 красавіка г. г.

— Матуральныя экзамены ў Віленскай Беларускай Дзяржаўнай Гімназіі пачнуцца 4 мая г. г.

— 10 Дружына Скаўтаў пры Віл. Беларускай Гімназіі адчыніла сьвятліцу ў будынку гімназіі.

— Па сканьчэньні школьнага году, скаўты проектуюць краязнаўчую экскурсію ў Віленскае, Навагрудзкае і Палескае ваяводзтвы.

— Выйшла з друку і прадаецца ўва ўсіх беларускіх кнігарнях п'еска ў адным акце пад назовам „Сучасныя Маладажоны". Цана 25 грошаў.

— Пасьля доўгага перарыву выйшаў з друку і прадаецца ўва ўсіх беларускіх кнігарнях № 1 (9) „Сьветач Беларусі", Царкоўна-Нацыянальны орган праваслаўных беларусаў, які мае на мэце беларусізацыю Праваслаўнае Царквы на нашых землях. Адрас рэдакцыі Вільня, Вясенняя вул. 7—2. Цана нумару 50 гр.

Памяць аб праф. Карскім.

(Да 5-тых угодкаў яго сьмерці).

29-га красавіка 1931 году памёр акадэмік Е. Ф. Карскі.

Гэту сумную вестку прачытаць мне ў свой час давялося ў газэце „Беларускі Звон" (за 12. V. 1931. № 11) на паўночнай Валыні, у адным сяле ковэльскага павету, куды, на пару гадоў, выгнала мяне з Вільні поўнае безрабоцьце, марыўшае маё цела і душу даволі доўгі час у межах прыгожага гэдымінаўскага гораду...

Не хацелася верыць страшэннай вестцы: як? значыцца, моцна збуданавай, быццам гранітнай, фігуры *Ефімія Фёдаравіча* ўжо няма на гэтым сьвеце? Яшчэ аднаго вялікага свайго сына пазбавілася гаротная Беларусь?!

Пазбавілася няўтомнага дасьледчыка яе апошняга, нескасованага векавою соннасьцю, скарбу—жывое мовы народу!

Рашучым напружаньнем волі я адагнаў ад сябе сумныя думкі аб сьмерці Карскага і пачаў успамінаць яго жывым, гэткім, якім мне давялося ў жыцьці з ім сустракацца...

Першы раз я ўбачыў Карскага на Усебеларускім Зьезьдзе ў Менску, у сьнежні месяцы 1917 году. Яго вялічавая фігура ў пышнай шубе, бы тая скала, выдзялялася сярод мора сялянскіх кажухоў і сярмягаў, сярод шэрых вайсковых шыняляў народнай нашай інтэлігенцыі, сярод усіх дзьвюх тысячаў чалавек, складаўшых першае Беларускае Нацыянальнае Веча.

Я чуў і бачыў, як Карскі — прывычны да навуковай трыбуны і да зусім іншае аўдыторыі — проста і ясна расказаў мноагалюднаму Зьезду, як ён дасьледаваў межы расьсяленьня Беларускага Народу, як улажыў карту этнографічнай Беларусі і г. д.

Шэрая, пераважна сялянская, маса слухачоў *аднадушна* ўшанавала вялікага вучонага: Карскі быў абвешчаны *ганаровым* старшынёю Усебеларускага Зьезду.

Помню, як Карскі не пакідаў гэтага Зьезду аж да самага разгону яго п'янымі салдатамі бальшавіцкага начальніка менскага гарнізону Крывашэіна.

Прэзыдыум Зьезду бальшавікі арыштавалі, але Карскага не чапалі. Яму не перашкодзілі выйсьці з салі свабодна, калі спраціўленьне бальшавікам, пасьля арышту новага прэзыдыуму, аказалася бязмэтным і той-сёй з палітычных дзеячоў праціскаўся да выхаду.

Мінуты гэткія ўрэзваюцца ў памяць, здаецца, назаўсёды.

Помню сваю наўдалую спробу „ўгаварыць" крывашэінскіх салдатаў... Пералажу за барыкады з крэслаў і лавак. Я сярод рослых ваякоў. Гавару да некаторых проста ў твар. Чую вострые пах, як быццам ня простай гарэлкі, а часгок танчэйшага—нейкага віна.

— *Вы керенцы, контр-революціонеры!* — крычыць мне адзін з салдатаў, нагінаючы штых свой зусім мне пад нос. Іншыя крыюць яшчэ мацнейшымі словамі. Шэры, афіцэрскага фасону, шынель на мне раздувае ў салдатаў выразную злосьць..: Але з другога боку можа крыху і прыкрывае мяне. Бо тыя салдаты, што пагладаюць з далейшых радоў, можа і ня могуць разабрацца, ці я іх угавараваю, ці нешта прыказваю—свой я дзя іх, ці ня свой? А штых гэтак знаёмы вачом за вайну, што ім мяне трудна было і зьдзіць і запалохаць. Спроба ўгавараньня аказалася пустою, а гул на салі і мітусьня ня сьціхае...

Вось апранае ляжаўшую на крэсьле шубу і праціскаецца да дзьвярэй моцная фігура нашага ганаровага старшыні Карскага. Прабіраюся да яго, станаўлюся побач; яго пышная шуба і гэткі зусім „буржуйскі" выгляд трывожыць душу. Бо пяць мінут назад адзін чырвонаармеец ледзь не прабіў штыхом генэрала А-га; дзьве магутныя фігуры матросаў — сябры Зьезду — перашкодзілі гэтаму. Засланяць Карскага ад зьнявагі п'яные салдатні, ці нават ад яшчэ горшай біды, узяўся я—неазброены нават і гэткімі мускуламі, як у таварышоў-матросаў.

— Прапусьціць прафэсара Карскага! — камандую салдатам, калі мы ўжо блізка праціснуліся да дзьвярэй. Налятае сам Крывашэін. Карскі сваёю вечнаю дабрадушнаю усьмешкаю і каменным спакойствам, як-бы зачароўвае камісара.

— *Проходите, проходите, пожалуйста,* — сіпліва кажа Крывашэін.

Карскі праходзіць у дзьверы.

На сходах шчыльна адзін пры адным стаяць, па абодвух баках, лініямі салдаты. Бачачы, што я паварочваю назад, Крывашэін, лёгка пацягнуў мяне за рукаў:

— *!Проходите!...*

Вырываюся назад на салю, дзе ня ўсё яшчэ паддалося грубай сіла...

Гэтак маланкай праляцела першае знаёмства з Карскім. Ён выехаў у Петраград да свае акадэмічнае работы...

Калі Выканаўчы Камітэт Усебеларускага Зьезду рашыў прасіць Карскага выехаць на мірныя перагаворы ў Берасьце (размова з ім Я. Варонкі адбылася тэлеграфічна цераз апарат Бодо), дык Карскі з Петраграду адказаў, што выедзе, калі на гэта атрымае згоду Троцкага або наагул бальшавіцкіх уладаў. Бяз гэткае згоды браць на сябе падобную місію прафэсар лічыў немагчымым і дарэмным...

Азнаёміўшыся з проектам акту 9-га ці 25-га сакавіка 1918 году (добра цяпер ня помню), прафэсар Карскі парадзіў даць яму традыцыйны беларускі назоў—„устаўная грамата" — і таксама пералічыць

Гаспадарчы аддзел.

Севазварот у агародніцтве.

Правільнае ўкладаньне наступаючай па сабе гадоўлі агародніны, або правільны севазварот зьяўляецца падставай рацыянальнай гадоўлі агародніны, варункам атрыманьня найлепшых рэзультатаў... але адначасна пытаньнем часта яшчэ сяньня недацэненым і занядбаным.

Дзякуючы севазвароту, мы захоўваем тры ўмовы, абыймаючыя цэласьць гадоўлі агародніны:

1) севазварот змушае нас правільна прыгатаўляць зямлю, рацыянальна яе ўгнойваць;

2) севазварот дазваляе як найбольшь эканамічна выкарыстоўваць расьлінам пожыў, знаходзячыся або ў зямлі, або ў гнаі і урэшце,

3) севазварот—гэта галоўнае аружжа ў барацьбе з рознымі хваробамі агародніны; ён запэўняе расьлінам добрыя гігіенічныя варункі.

Арганічны, натуральны гной, падстава ўгнойваньня, выкарыстоўваецца расьлінамі агароду ў працягу трох гадоў у розных колькасьцях: ў першым годзе расьліны паглынаюць 50 прац. кармавой вартасьці гною, у другім годзе ўжо толькі 32 прац., ў трэцім рэшту 18 прац. З гэтага вынікае, што севазварот павінен трываць тры гады.

Спажыўчыя элемэнты, каторыя знаходзяцца ў гнаі, як азот, паташ і фосфар маюць розную трываласьць і ў працягу трохлетняга выкарыстоўваньня гэтыя элемэнты вычэрпываюцца ў неаднолькавай працэнтнай колькасьці. Сапраўды, ў першым годзе выкарыстоўваецца найбольш азоту, а ў працягу двух гадоў зніштажаецца толькі фосфар.

Усе карысныя расьліны, каторыя растуць у агародзе, можна агульна падзяліць на тры групы:

1. Агародныя расьліны, з каторых спажываем надземныя, зялёныя часткі, як: капуста, салата, шпінак і г.д. — яны паглынаюць найбольш азоту.

2. Агародніны, каторыя зьбіраюць спажыўчыя элемэнты ў карэньнях, як: буракі, мархоўка, пятрушка, рэдзька, бручка, рэпа і г. д., а нават пладаносныя гуркі і памідоры. Гэтыя расьліны вымагаюць больш паташу, а не азоту, бо азот выклікаў-бы большы ўзрост лісьцяў на некарысьць карэньняў.

3. Стручковыя расьліны, каторым для вытварэньня насеньня неабходны фосфар.

З такога падзелу агароднінаў і складовых элемэнтаў яго вынікае найпрасьцейшы трохпалёвы севазварот.

За пачатак севазвароту прыймаецца поле, каторае была ўгнаёна ў папярэдняй восені, і каторага азот быў выкарыстаны ліставымі расьлінамі, належачымі да першай групы.

У другім годзе на гэтым полі будзем гадаваць карнявыя расьліны, которыя знойдуць у ім адпаведную для сябе колькасьць паташу.

Аж на трэці год, калі ў грунце застанецца толькі фосфар, будзем гадаваць стручковыя расьліны, як гарох і фасолю.

Як бачым, у трохпалёвым севазвароце ня месьціцца даволі вялікая група агароднінаў, прыносячая плады, як гуркі і памідоры, дзеля чаго, прыймаючы пад увагу гэтыя агародніны, як самастойную групу пладаносных расьлінаў, можна выкарыстаць чатырохпалёвы севазварот, каторы прадстаўляецца наступна: на першым полі ліставыя расьліны, на другім—пладаносныя, на трэцім — карнявыя, на чацьвертым — стручковыя.

Аднак-жа найбольш выгадны і практычны — гэта пяціпольны севазварот, у каторы ўваходзіць яшчэ поле пад гадоўлю бульбы.

Пры пяціпольным севазвароце маем: першае поле — расьліны ліставыя, другое — пладаносныя, трэцяе — карнявыя, чацьвертае — (даць перад саджэньнем бульбы паў-порцыі гною) —бульба і пятае — стручковыя.

З пяціпольнага севазвароту можна выкінуць бульбу, і тады будзе ён прадстаўляцца так: першае поле — ліставыя, другое — пладаносныя, трэцяе — карнявыя і цыбульныя, чацьвертае—цыбульныя і карнявыя, пятае—стручковыя.

Схэматычна пладазьмены гэтыя прадстаўляюцца наступна:

ТРОХПАЛЁВЫ:

I поле. Гной. Ліставыя.	II поле. Карнявыя.	III поле. Стручковыя.
II п. Карнявыя. Цыбуля.	Пладаносныя. Цыбуля.	I п. Гной. Ліставыя.
Пладаносныя.	III п. Стучковыя.	II п. Карнявыя. Цыбуля.
III п. Стручковыя.	I п. Гной. Ліставыя.	Пладаносныя.

ЧАТЫРОХПАЛЁВЫ:

I поле. Ліставыя.	II п. Пладаносныя. Цыбуля.	III поле. Карнявыя.	IV поле. Стручковыя.
II Пладаносныя. Цыбуля.	III п. Карнявыя.	IV поле. Стручковыя.	I поле. Гной. Ліставыя.
III п. Карнявыя.	IV п. Стручковыя.	I п. Гной. Ліставыя.	II п. Пладаносн. Цыбуля.
IV поле. Стручковыя.	I п. Гной. Ліставыя.	II п. Пладаносн. Цыбуля.	III п. Карнявыя.

ПЯЦІПАЛЁВЫ:

I поле. Гной. Ліставыя.	II поле. Пладан. Цыбуля	III поле. Карнявыя.	IV поле. Паў-гной. Бульба.	V поле. Стручковыя.
II п. Пладан. Цыбуля.	III п. Карнявыя.	IV п. Паў-гной. Бульба.	V п. Стручковыя.	I п. Гной. Ліставыя.
III п. Карнявыя.	IV п. Паў-гной. Бульба.	V п. Стручковыя.	I п. Гной. Ліставыя.	II п. Пладан. Цыбуля.
IV п. Паў-гной. Бульба.	V п. Стручковыя.	I п. Гной. Ліставыя.	II п. Пладан. Цыбуля.	III п. Карнявыя.
V п. Стручковыя.	I п. Гной. Ліставыя.	II п. Пладан. Цыбуля.	III п. Карнявыя.	IV п. Паў-гной. Бульба.

Аб угнойваньні трэба ведаць, што першае поле павінна атрымаць у восені поўны гной каля 100 вазоў на гэктар, пладаносным расьлінам трэба даць на вясну па меры магчымасьці і патрэбы кампосту і супэрфасфату ў колькасьці 5 q. на гэктар. Поле, на каторым будуць гадавацца карнявыя расьліны, трэба ўзбагаціць у паташ, даючы 6 q. на 1 гэкт. паташовай солі. Вельмі добра таксама пад стручковыя расьліны на вясну даць 5 q. на 1 гэкт. супэрфасфату, а калі расьліны будуць мець па 3 лісткі, яшчэ пасыпаць між радкамі каля 50 кілегр. на 1 гэкт. чылійскай або амонавай салетры.

Перад гадоўляй бульбы на чацьвертым полі (ў пяціпольным севазвароце) даецца заўсёды порцыя паў-гною (50 вазоў на 1 гэкт..)

К. Б.

хоць з большага тыя губэрні ды мясцовасьці, што заселены беларусамі. А хто-ж мог тады ведаць лепш за яго, дзе жыве Беларускі Народ? За прыкладам украінцаў шмат хто з беларускіх маладых палітыкаў схіляўся да таго, каб нашыя дзяржаўныя акты называць *унівэрсаламі*.

Калі ў Менск прыйшлі палякі ў 1920 годзе, давялося мне бліжэй пазнаёміцца з Карскім. Палітыкай ён не займаўся, а жыў вельмі бедна. Няраз я ў яго бываў і за кароткі час шмат чаго ад яго навучыўся. Сустракаліся мы і ў рэдакцыі штодзеннай газэты „Беларусь“, дзе я быў, сказаць-бы так, *штатным* супрацоўнікам. Карскі зьмяшчаў там свае навуковыя артыкулы і, здаецца, нават адзін проект залажэньня ў Менску беларускага унівэрсытэту. У рэдакцыі крыху вурчалі, што Карскі піша парасейску. А я дамагаўся асаблівых, падвышаных варункаў аплаты яго працы. Яго артыкулы перакладалі.

Паступіўшы ў Беларускую Вайсковую Камісію, пісаць у газэту я не пакінуў, хоць „штатным“ яе працаўнікам ужо быць ня мог. Зарабляў радкамі. Хутка я пасяліўся на Вясёлай вуліцы ў доме № 23 ці 25. Праз адзін дом, у № 27 ці 29, кватэраваў на тэй самай вуліцы і Карскі. Нашыя сустрэчы зрабіліся часьцейшымі; на вуліцы, у падворку, дзе я жыў, у Губэрнатарскім Садзе і ў прафэсара на кватэры — усюды, дзе мы зыходзіліся, коратка аб тым, аб сім, толькі не аб палітыцы, гаварылі. Я духова рос ад сустрэчаў з вялікім вучоным, з чалавекам добрай, нейкай ласкава-мілай, душы і высокай культуры.

Нажаль я ня вёў запісаў аб гутарках з Карскім, ня было часу тады (о. як-жа шмат гэтага часу цяпер дарэмна прападае!). Аднак шмат што дасюль цьвёрда мною помніцца і пра некаторыя з нашых сустрэчаў хочацца расказаць.

Гляджу раз з вакна свае кватэры на Вясёлай вуліцы, аж з калодзежа на падворку, дзе я жыў, выцягвае ваду праф. Карскі: наліў два вядры, узяў на каромісла і панёс на сваіх шырокіх плечах па вуліцы да... сябе ў хату. Жонка сказала мне, што яна гэта ўжо бачыла няраз. Сорамна мне неяк і балюча зрабілася на сэрцы: не з дабра мусі прафэсар сам цягае ваду з чужога падворку?

Апранаю мундзер і праз якое паўгадзіны званю да Карскага. Прыветна сустрачае мяне, вядзе ў свой рабочы кабінэт, які служыў разам і за гасьцінны пакой. Дзьверы ў кухню зачыняюцца, хоць я ўжо пасьпеў убачыць, як там у балеі нехта мыў порце. Можа ўласнаручна мадам Карская? Або дачка?...

Пасярэдзіне пакою стол для пісаньня (бюро) і на ім таўшчэнны рукапіс — адзін з томаў капітальнай працы Карскага „Белоруссы“.

— *Скажите, как Ваше имя, и отчество?*— пытаецца прафэсар, раскрываючы рукапіс і чагось там шукаючы.

— Макар Мацьвеевіч! — адказаў я.

Карскі знайшоў у рукапісе, што яму трэба. Аказалася, што калісь у Петраградзе ў нейкай беларускай часопісі (здаецца ў „Biełarusie“) зьмешчаны быў вершык аўтора, які меў гэткае самае прозьвішча, як і маё, толькі імя яго было Ігнат. Дзеля таго, што я заўсёды публікаваўся пад псэўдонімам, прафэсар ня мог рашыць, ці петраградзкі верш мой, ці не? Пунктацыяй ён правёў лінію ў рукапісе ад вершыка петраградзкага аўтора да таго месца, дзе пачаў пісаць пра маю скромную творчасьць; цяпер ён тут-жа закасаваў гэту пунктацыю. Маё праўдзівае прозьвішча прафэсар знаў добра, так сама, як і мой псэўдонім. Ня знаў ён майго імя...

Калі я проста заявіў Карскаму, што мяне вось прывяло да яго тое, што я падазраваю бяду-беднасьць у яго жыцьці, што мяне прывёў да яго ня толькі мой асабісты, а наш агульны беларускі сорам за ўсё гэта, дык прафэсар быў вельмі ўдзячны за маё спачуваньне яму, расчуліўся крыху і пачаў маракаваць:

— Ага, казаў, ёсьць беларусы, для каторых я ўжо і не прафэсар.. Мяне, кажа, выкладаць у Беларускі Пэдагогічны Інстытут нават не запрасілі... Ёсьць, бачыце, іншыя прафэсары — Іваноўскі, Тарашкевіч, Байкоў, Ігнатоўскі... Якія яны прафэсары? Тарашкевіч —мой вучань, можна сказаць? Ну, але яны з Іваноўскім, здаецца, ўсім тут цяпер варочаюць... Няхай сабе!...

— *Все может случиться с человеком, пока он жив*,— абарваў прафэсар (словамі, ужо адзін раз сказанымі ім мне раней па адрэсе Жылуновіча, калі мы гаварылі з прафэсарам, сустрэўшыся неяк у лютым 1919 г. ў кватэры m-me Вярнікоўскай—жонкі Тодара Вярнікоўскага. Жылуновіча бальшавікі тады зрабілі „каліфам на час“, высунуўшы яго ў прэм'еры рэвалюцыйнага ўраду Савецкай Беларусі)...

У далейшай гутарцы падчас гэтага майго візыту, Карскі казаў, што і ў рэдакцыі „Беларусі“ ён чуе да сябе нейкі халадок...

А бяда лезе ў хату; дзеравяныя крэслы і бюро ўдалося яму прывязьці з яго колішняй кватэры з Варшавы, куды яму зьезьдзіць пазволілі (з бальшавікамі ішла вайна і, зусім зразумела, з Менску ў Варшаву ня мог тады ехаць бяз пропуску цывільны чалавек).

Краўцоў Макар.

(Працяг будзе).

З Савецкай Расеі.

Камуністы і безпартыйныя.

Камісія партыйнага кантролю зьвярнула ўвагу, што амаль ува ўсіх школах безпартыйныя студэнты вучацца лепей чымся камуністы. Вось, прыкладам, дадзеныя аб 14 тысячах студэнтаў у Ленінградзе. З усяго ліку безпартыйных студэнтаў, якія добра вучацца, налічана 19,6 прац., а камуністаў толькі 16,2 прац. Незлажыўшыя экзамену сярод камуністаў становяць 12 прац., а сярод безпартыйных — 9 прац.

Яшчэ больш рэзка праяўляецца гэтае зьявішча на маскоўскім энэргэтычным інстытуце. Там толькі 6 прац. камуністаў вытрымала экзамен на добрую адзнаку, а сярод безпартыйных добрую адзнаку атрымалі амаль 19 прац.

Звычайныя тлумачэньні, што камуністам шмат часу займаюць „непатрэбныя партыйныя паседжаньні і пустая гутарка", на гэты раз прызнаны нехапаючымі.

„Аналіз фактаў" выяўляе, што большае значэньне мае сыстэма палёгак. Камуністаў часта прыймаюць у вышэйшыя школы з нездавальняючымі адзнакамі.

„Студэнтаў - камуністаў вельмі часта пераводзяць з курсу на курс з нездавальняючымі адзнакамі і нават прызнаюць ім стыпэндыі".

Вось гэта сыстэма палёгак і дэмаралізуе камуністаў. Апошнія нават насьміхаюцца з калегаў, якія вучацца сур'ёзна і старанна. Студэнты-камуністы ўсіх тых, хто вучыцца лепш за іх, называюць з пагардай „акадэмікамі".

(„*Праўда*").

Трывога ў Маскве.

Маскоўскі корэспондэнт „Прагер Прэссэ" паведамляе:

У савецкіх палітычных і ваенных кругох прыпісваюць вялікае значэньне апошнім здарэньням на мангольска - манджурскай граніцы. Такіх інцыдэнтаў, як апошнія, дагэтуль яшчэ ня было. У працягу 36 гадз. адбываўся сапраўдны бой, пры чым манголы ўзялі, між іншым, у палон японскага палкоўніка. У Маскве ўважаюць, што калі 31.III г. г. у налёце на Вонкавую Манголію прыймала ўчасьце японска-манджурская брыгада, дык наступным разам напад можа зрабіць дывізыя або нават корпус.

Паўстае пытаньне, ці ня хоча квантунгскае камандаваньне справакаваць вайну між Японіяй і СССР.

Адказныя савецкія дзеячы не трацяць яшчэ надзеі на магчымасьць ухіленьня вайны. У Маскве хочаць думаць, што пагранічныя інцыдэнты патрэбны японскаму ўраду для апраўданьня павялічэньня ваенных крэдытаў, але адначасна здаюць сабе справу з таго, што такая тактыка можа давясьці да сур'ёзных камплікацыяў.

СССР і Польшча.

Маскоўскі корэспондэнт „Тан" паведамляе, што савецкая ўлада робіць вялікія высілкі для здабыцьця сымпатыі Польшчы. „Известия" зьмясьціла артыкул, які даказывае, што „два вялікія славянскія народы павінны былі-б супрацоўнічаць". Корэспондэнт сумліваецца ў тым, каб рэвэранс „Известия" сустрэў спачуцьцё ў Польшчы.

Заграніцай.

— Маршалак *італьянскага* войска Бадогліо выдаў дэкрэт, зносячы нявольніцтва на занятай італьянцамі тэрыторыі Абісініі, што выклікала зразумелую ўдзячнасьць і сымпатыю са стараны тамтэйшага насельніцтва. Паміж іншым, занятае Італьянцамі места Гондар было цэнтрам гандлю нявольнікамі ў Абісініі, дзе што тыдзень прадавалася іх па некалькі тысячаў.

— У *Амэрыцы* існуе звычай высыланьня падчас вялікодных сьвятаў падаркаў. Гэты момант выкарысталі анархісты, пасылаючы шматлікім урадоўцам, прамыслоўцам, судзьдзям і ін. пасылкі, ў якіх знаходзіліся пякельныя машыны. Было шмат ахвяраў. Паліцыя праступнікаў яшчэ ня выкрыла.

— Як падаюць ангельскія газэты, *Нямеччына* ў ускораным тэмпе ўзбройваецца. Знаныя вялізарныя фабрыкі гармат і наагул ваеннага аружжа Круппа і Сemэнса працуюць без перапынку 24 гадзіны ў суткі, ня выключаючы нават сьвятаў. Гэтым зьявішчам занепакоена публічная апінія Англіі, тым больш, што ў выпадку вайны паміж Нямеччынай і Францыяй, яна не магла-б застацца нэйтральнай.

— У сувязі з *нямецка-францускім* канфлікам вызначана ў Жэнэве на дзень 11 траўня б. г. канфэрэнцыя дзяржаў, якія ў сваім часе падпісалі ўмову ў Лёкарно. Маючы на ўвазе вельмі напружаную сытуацыю паміж успомненымі дзяржавамі, канфэрэнцыя гэтая выклікае зразумелае зацікаўленьне, бо калі ня дойдзе да кампрамісу, пагражае магчымасьць вайны.

— Частыя крывавыя стычкі паміж *савецкімі і японскімі* вайсковымі аддзеламі на граніцы манджурска-савецкай выклікалі вельмі напружаную сытуацыю на Далёкім Усходзе паміж гэтымі дзяржавамі. Амбасадар савецкі ў сталіцы Японіі зусім ізаляваны. Начальнік савецкага войска на Далёкім Усходзе маршалак Блюхер тэлеграфічна запатрабаваў з Масквы помачы. У сучасны момант у Владзівастоку сканцэнтравана 200 тыс. савецкага войска, там-жа знаходзіцца база падводных лодак.

— Ходзяць чуткі, што Гітлер зьбіраецца ўняважніць усе *нямецкія* заграпічныя даўгі, якія паўсталі да нац.-сацыялістычнай рэвалюцыі маючы наўвазе, што накінены Нямеччыне вэрсальскі дагавор змусіў іх гэтыя даўгі зацягнуць, а дзеля таго што цяпер гэтага договору немцы не прызнаюць—тым самым могуць адкінуць усе яго наступства.

— *Літоўскае* Міністэрства Асьветы апрацавала новы школьны проект, скіраваны перадусім проціў меншасьцяў, уводзячы значныя агранічэньні пры закладаньні новых школаў. Проект гэты дае магчымасьць школьным уладам адвольна інтэрпрэтаваць і акрэсьляць, да якой нацыянальнасьці належыць дзіця, зазначаючы, што бацькі рознай нацыянальнасьці павінны пасылаць сваіх дзяцей у літоўскія школы.

З краю.

— Некалькі дзён таму назад адбылася *ў Львове вялізарная дэманстрацыя рабочых.* У часе паходу дайшло да бойкі між паліцыяй і рабочымі. Як з аднаго, так і з другога боку было шмат ахвяраў: 8 чалавек забітых і каля 60 раненых. Заступнік прэзыдэнта Львова зьвярнуўся да жыхароў з заклікам, у якім падчырківае, што безработныя пазволілі справакаваць сябе агітатарам, якія працуюць за чужыя грошы. „Усе мы, — гаворыцца далей у закліку, — разумеем цяжкое палажэньне працаўнікоў, якія змагаюцца з вынікамі сусьветнага крызысу, але разумеем таксама, што мэтад гвалту і тэрору ніколі ня спрычыніцца да перамогі ўсіх труднасьцяў.

— У будучым тыдні будзе выданы абежнік Міністэрства Асьветы *аб парадку абходу памяці Маршалка Язэпа Пілсудскага.* 12 траўня у пачаткавых і сярэдніх школах заняткі адбывацца ня будуць, а будуць адбывацца адпаведныя даклады і жалобныя набажэнствы.

— Чуткі аб новай *зьніжцы пасажырскага чыгункавага тарыфу* ня толькі не пацьвярджаюцца, але нават запярэчваюцца самым рашучым спосабам.

— На днях варшаўскія ўлады зарэгістравалі *„Саюз абароны інтарэсаў уласьнікаў, якія пацярпелі ў часе вайны і рэвалюцыі".* Гэтая арганізацыя, між іншым, мае на мэце зьвярнуцца з прэтэнсыямі і да Савецкага Саюзу.

— *Эгіпецкія купцы* вядуць перагаворы з прадстаўнікамі польскіх фірмаў адносна імпорту польскіх тэкстыльных тавараў. Відаць, вялікі заказ на лёгкі ільняны матэр'ял атрымае Жырардоўская мануфактура.

— *Існуючы проект аб новэлізацыі № 116 прамысловага закону,* аб дазволе прыймаць вучняў на бясплатную практыку ў рамесьленыя варштаты, аб чым робіць заходы і саюз Рамесьленых Палатаў, уплыне дадатня на ажыўленьне работы ў рамесьленых варштатах і на зьменшаньне ліку безработных.

— У 1936-37 вучэбным годзе на дзяржаўных вышэйшых вучыцельскіх курсах будуць наступныя аддзелы: гуманітарны (польскі язык і гісторыя) у Кракаве і Варшаве, прырода-матэматычны (матэматыка, прыродазнаўства, геаграфія) у Пазнані і Варшаве, мастацкі з практычнымі заняткамі (для мужчын) у Варшаве, аддзел пяяньня і фізычнага выхаваньня — у Пазнані. Срок падачы заяваў канчаецца 1 траўня г. г.

Паштовая скрынка.

— **Гр. Я. Попараду, п. Касьцяневічы, в. Добровічы.** Газэта Вам будзе высылацца. Просьбу Вашу ў справе кніжак перадалі беларускай кнігарні. Чакаем на падпісную плату.

— **Урад Т-ва Бел. Асьветы** просіць усіх кіраўнікоў бібліятэкаў Т-ва прыслаць да 15 траўня г. г. дакладныя справаздачы з дзейнасьці бібліятэкаў.

Вельмі пажадана, каб кіраўнікі выявілі ў справаздачах свае ўвагі, што да працы ў будучыні.

— **Антаніне С. к/Клецку.** Зімой сёлетняга году на Вашага мужа наехаў цягнік і забіў яго. Пытаецеся, ці маеце права да адшкадаваньня.

Адказ. Адказнасьць цывільную, памінаючы карную, паносіць Дырэкцыя Чыгунак тады, калі сьмерць наступіла з яе віны. Дамагацца адшкадаваньня маеце права, як і Вашыя дзеці, у працягу году ад дня прыпадку. Трэба зьвярнуцца да адваката, бо Акружны Суд вымагае адвакацкага заступніцтва.

МАЛЕНЬКІ ФЭЛЬЕТОН.

„Ня бачыўшы новага, ў палатаным рад".

Вясна. Званы гудуць. Сьвятая ноч. Цёпленькі дожджык.

А на душы загадка:

Заняпад у нас, ці не?

Адзін піша—*так*, другі кажа—куды там? Жывём! Разьвіваемся!

А ці яно так?

З аднаго боку, як быццам і *але*.

А з другога—зусім *не*.

Выйшаў, напрыклад, новы журнал: к чорту старых, мы маладыя!

Маладыя, як для каго.

Гэткія маладыя, каб не пастарэлі горш за „старых" гадоў праз пяць, праз дзесяць.

Далоў рэакцыю!—бярэ сабе за дэвіз адна з газэтаў, а сама з сваім стылем і ортографічнымі фокусамі зьяўляецца найчысьцейшаю рэакцыяй.

Чытай гэту газэту хоць дзень і ноч па колькі разоў—не разьбярэш, што яна лічыць рэакцыяй, а што прогрэсам? Калі маеш спрытныя палітычныя мазгі, дык дагадайся.

Адзін вясковы корэспондэнт гэтае газэты так проста і піша:

„Прыпадкова меў магчымасьць прачытаць адразу некалькі экзэмпляраў"...

Гэтае, значыцца, газэты.

Як каменем у лужу, бухнуў гэтым выразам... „*экзэмпляраў*"

Чуў чалавек, што ёсьць гэткае слова ў людзей, а дзе і як яно ўжываецца, не даведаўся.

Ён, небарака, не на нумары лічыць прачытаную газэту, а на... экзэмпляры.

Выглядае на заняпад.

А калі пройдзеш, беларусе, міма гэткага пункту, як рог Вострабрамскай і Гэтманскай вуліцаў у Вільні, дык дзіва бярэ:

Куды падзелася беларуская кнігарня?

(Пра коопэратыў, што быў з ёю ў суседзтве, няварта пытацца за даўнасьцяй часу).

На месцы былой беларускай кнігарні вісіць шыльд:

Księgarnia „*Nadzieja*" i materjały piśmienne.

У вітрынах ня то што кніжкі, нават літары ніводнай беларускай ня відаць.

Заняпад гэта, ці поступ?

А дзейкаюць людзі, што кнігарню беларускую купіў ад ранейшага ўласьніка наш такі беларускі „дзеяч", былы парлямэнтары і „абшарнік".

Апёкшыся мусі на палітыцы ды сваёй „агрыкольнай" эканоміцы, за гандаль кніжны ўзяўся.

На здаровейка яму!

Толькі беларускай кніжкі нягожа неяк сароміцца „дзеячу", нават каб і зыск з гэткае саромлівасьці не малы быў.

Заячай натуры нішто не паможа.

А ў старэйшым за ўсе тыднёвіку, яго вясковыя корэспондэнты навыперадкі выліваюць сваю шчырую радасьць, што раз у тыдзень беларускую газэту дастаюць, а ў ёй надрукована і гражданкаю і лацінікай.

Што каму падабаецца — выбірай.

У тыдні шэсьць дзён.

Нават 80 тысяч расейцаў у Польшчы маюць штодзенную газэту.

Дый ці толькі адну?

А мы ганарымся, што нас куды больш за... мільён.

Стае нам і тыднёвічка.

І варажы тут, чалавеча:

Заняпад у нас, ці не?

Што там кукарэкаць пра гэты заняпад, як тыя крытыкі пра новага поэта?

Мы людзі бедныя.

А пра гэткіх адна бабуля даўно сказала:

„Ня бачыўшы новага, ў палатаным рад".

Паўпэр.

Пашырайце нашу газэту.

Рэдактар: А. ФЛЕРАЎ. Выдавец: М. ШЧАСТНЫ. Друк. Я. Левіна Вільня, Нямецкая вул. 22. Тэл. 21-14